



ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

ЗАГОРОДНЯ А. А.

Робоча програма дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ І КОНФЛІКТОЛОГІЯ

для здобувачів вищої освіти

Ступінь «Доктор філософії»
Спеціальність 011
Освітні, педагогічні науки

Київ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

ЗАГОРОДНЯ А. А.

**ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ І
КОНФЛІКТОЛОГІЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА**

дисципліни для здобувачів вищої освіти
ступінь «Доктор філософії»
спеціальність: *011 Освітні, педагогічні науки*

КИЇВ
Педагогічна думка
2023

УДК 37.015.3:159.9(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.)

Загородня А. А. Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / А. А. Загородня. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 16 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-690-2-2022-18

ISBN 978-966-644-690-2

Рецензенти:

Чернуха Надія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, учений секретар Інституту педагогіки НАПН України.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія» є дисципліною вибіркової складової навчального плану. Дана дисципліна формує професійні компетентності здобувачів вищої освіти, які навчаються на спеціальності, що входить до галузі знань 01 «Освіта».

Як вибіркова складова, вивчення дисципліни дозволить здобувачам вищої освіти сформуванню індивідуальну освітню траєкторію. Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців системних знань з питань сутності процесу управління та психологічної природи конфліктних протистоянь; засвоєння основних теоретичних підходів до вивчення проблем комунікації та управління; опанування сукупності знань для здійснення в майбутньому ефективної соціальної підтримки різних категорій населення й досягнення соціально схвалюваних результатів; формування навиків аналізу смислів та змісту комунікаційних актів, збереження комунікативної рівноваги та ефективності управлінської практики; удосконалення практичних навичок опрацювання спеціальної фахової літератури з метою їх систематизації та доцільного застосування в управлінській сфері задля унормування та гармонізації суспільної взаємодії.

The study of the discipline "Psychology of educational management and conflict management" is a discipline of the elective component of the curriculum. This discipline forms the professional competencies of applicants for higher education who study in the specialty that is part of the field of knowledge 01 "Education".

As an optional component, the study of the discipline will allow applicants for higher education to form an individual educational trajectory.

The purpose of studying the discipline is the formation of future specialists' systematic knowledge of the essence of the management process and the psychological nature of conflict confrontations; mastering the basic theoretical approaches to the study of communication and management; mastering the body of knowledge for the future implementation of effective social support for various categories of the population and achieving socially acceptable results; formation of skills of analysis of meanings and content of communication acts, preservation of communicative balance and efficiency of managerial practice; improvement of practical skills of elaboration of special professional literature for the purpose of their systematization and expedient application in the administrative sphere for the purpose of standardization and harmonization of social interaction.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: <u>01 – «Освіта/Педагогіка»</u>	Загальна підготовка
Загальна кількість годин – 30		
Модулів – 1	<u>011 Освітні, педагогічні науки</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
		Семестр
		3
		Лекції
		4 год.
		Семінарські
		6 год.
		Практичні
		год.
		Самостійна робота
		20 год.
Індивідуальне заняття не передбачено	Освітній ступінь: <u>Доктор філософії</u>	Вид контролю: залік

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,5.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета дисципліни – забезпечення всебічного, гармонійного розвитку майбутніх фахівців на засадах поєднання професійної підготовки та основ психології, надання знань сучасних теорій з конфліктології та соціальної психології, а також формування продуктивних професійних умінь, застосування цих умінь у профілактиці і розв'язанні конфліктів у професійній діяльності, а також у різноманітних сферах життєдіяльності людини.

Предметом є знання з психології управління, психології розв'язання проблем, психології конфлікту у міжособистісному спілкуванні та в соціальних групах, ознайомлення з механізмом, феноменами, закономірностями перебігу конфліктів, а також набуття відповідних навичок та умінь вирішення, запобігання та профілактики конфліктів.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «**Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія**» є: сформувати систему теоретико-методологічних знань із проблем психологічної науки і практики; навчити розрізняти механізми виникнення і розвитку конфліктів, зовнішні стимули і внутрішні мотиви, які призводять до конфліктів; розробляти оптимальні прийоми переборення конфліктних ситуацій.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є формування наступних компетентностей: інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати комплексні науково-дослідні проблеми в галузі освіти (відповідно до цілей і завдань професійнопедагогічної та дослідно-інноваційної діяльності), що передбачає переосмислення наявних та створення нових фундаментальних теоретичних знань та запровадження новітньої професійно-педагогічної практики.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-дослідної діяльності в галузі освіти.

ЗК 3. Здатність до ефективної і продуктивної комунікації в освітній діяльності, міжособистісної взаємодії, роботи в команді.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність та мультикультурність у суспільстві, виявляти толерантність до культурної різноманітності

фахові (професійні) компетентності (ПК):

ПК 4. Психологічна компетентність виявляється в здатності визначати й урахувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається); здатності використовувати стратегії роботи з учнями або/і студентами (відповідно до рівня освіти, який здобувається), які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; здатності формувати мотивацію учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та організувати їхню пізнавальну діяльність; здатності формувати спільноту учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається), у який кожен відчуває себе її частиною.

ПК 5. Емоційно-етична компетентність, яка виявляється в здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; здатності конструктивно та безпечно взаємодіяти з усіма суб'єктами освітнього процесу; здатності усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у сучасному глобалізованому світі.

Результати навчання дисципліни «**Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія**» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів**:

ПРН	Знання	Уміння та навички
ПРН 2.	Знання про науково-дослідну діяльність в галузі освіти; Аналітичне та критичне мислення.	Уміння здійснювати аналітичну діяльність під час організації та реалізації освітнього процесу та критично оцінити його результативність.
ПРН 3.	Знання про комунікацію в освітній діяльності, педагогічну взаємодію, міжособистісну взаємодію, індивідуальну, групову та колективну діяльність;	Уміння організувати процес комунікації в освітньому процесі на засадах суб'єкт суб'єктної взаємодії; Уміння здійснювати педагогічну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу; Уміння здійснювати індивідуальну, групову та колективну діяльність.
ПРН 10.	Знання основ етики організації та здійснення освітнього процесу; Знання про етику мотивації навчання.	Уміння організувати та здійснювати освітній процес на засадах дотримання етичних норм; Уміння стимулювати мотивацію навчання на засадах непорушення етичних норм.
ПРН 11.	Знання про толерантність та попередження виникнення конфліктних ситуацій.	Уміння виявляти повагу та цінувати українську національну культуру.
ПРН 17.	Знання основних видів самооцінки та їх вияви, умов формування позитивної самооцінки, стратегій, що сприяють формуванню позитивної самооцінки учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається)	Уміння створювати умови формування мотивації учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) до навчання; Уміння використовувати стратегії, що заохочують учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) до ефективної взаємодії.
ПРН 18.	Знання про різновиди та інтенсивність почуттів та емоцій, причини їх появи - знання сучасних форм, методів та засобів навчання, що сприяють розвитку уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозумінню учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається); Знання ведення діалогу та полілогу, усвідомленого та апатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; Знання культури діалогу, знання про різноманітність та унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів.	Уміння використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями; Уміння конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається); Уміння застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого та емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; Уміння запобігати конфліктам в освітньому процесі.

В *результаті* вивчення дисципліни «**Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія**» здобувач повинен:

знати : предмет, завдання, принципи і методи дослідження психології та конфліктології; соціально-психологічні проблеми особистості; проблеми спілкування в соціальній психології; загальні тези психології малих груп; динамічні процеси в малій групі; проблеми групової згуртованості, лідерства і керівництва в малих групах; проблеми прийняття групового рішення; психологічні характеристики великих соціальних груп і масових явищ.

вміти : пояснювати й прогнозувати поведінку людини на основі визначених психологічних властивостей; пропонувати, аргументувати й обирати оптимальний спосіб поведінки та діяльності людини на основі її психологічних властивостей; здійснювати психологічний вплив на особистість в межах професійного спрямування; вивчати механізми групового впливу; усувати бар'єри при спілкуванні, володіти методиками дослідження конфліктів.

Програма навчальної дисципліни «**Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія**» складається з одного модуля. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин / 1 кредит за ЄКТС

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви блоків (модулів) і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління.	6	1			5
Тема 2. Професійне управління. Стилі управління.	8	1	2		5
Тема 3. Психологічні особливості ділового спілкування.	8	1	2		5
Тема 4. Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях. Переговори в конфліктних ситуаціях.	8	1	2		5
Всього годин	30	4	6		20

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Предмет і методологічні основи психології управління.	1

2.	Професійне управління. Стили управління.	1
3.	Психологічні особливості ділового спілкування.	1
4.	Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях. Переговори в конфліктних ситуаціях.	1
	Разом	4

Змістовий модуль 1. Предмет і методологічні основи психології управління. Історія розвитку теорії управління.

Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління. Історія розвитку теорії управління.

Принципи та етапи проведення досліджень у психології управління.

Особливості використання діагностичних методів у психології управління.

Роль методів активного соціально-психологічного навчання у психології управління. Методи психологічної допомоги у психології управління та їх основні види.

Концепції Ф. Тейлора, М. Вебера, А. Файоля, Е. Мейо. Сучасні теорії управління. Основні елементи психології управління. Основні світові управлінські культури та їх особливості

Тема 2. Професійне управління. Стили управління.

Професійне управління як необхідна умова його ефективності.

Мотиваційний компонент психологічної готовності особистості до діяльності. Алгоритми управлінської діяльності.

Особливості психологічної готовності керівників до управління. Поняття «стиль управління». Стили управління керівника.

Змістовий модуль 2. Психологічні особливості ділового спілкування.

Тема 3. Психологічні особливості ділового спілкування.

Поняття про комунікацію та її структуру. Особливості здійснення основних етапів комунікації в організації. Психологічні особливості різних видів комунікацій в організації. Причини виникнення та шляхи подолання комунікативних бар'єрів в організації.

Тема 4. Попередження та розв'язання управлінських конфліктів в організаціях. Переговори в конфліктних ситуаціях.

Основні умови попередження конфліктів в організаціях. Основні способи поведінки людей у конфлікті. Алгоритм розв'язання конфліктів на основі співробітництва. Уникання конфліктів.

Переговори в конфліктній ситуації. Стратегії переговорів. Посередництво в переговорах.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Предмет і методологічні основи психології управління.	1
2.	Методи психології управління та її зв'язок з іншими науками.	1
3.	Психологічні основи управлінських впливів.	1
4.	Механізми виникнення конфліктів.	1
5.	Міжособистісний та міжгруповий конфлікти.	1
6.	Профілактика конфліктів.	1
	Разом	6

Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління.

Завдання 1. Обґрунтувати виділення психології управління у самостійну галузь психологічної науки.

Завдання 2. Аргументуйте необхідність знань з психології управління для керівника закладу освіти. Чи може практичний психолог допомогти керівнику? У яких питаннях?

Завдання 3. Обґрунтуйте, що управлінська діяльність є різновидом професійної діяльності.

Тема 2. Методи психології управління та її зв'язок з іншими науками.

Завдання 1. Підберіть 10-15 проблем, які одночасно цікавлять:

- а) педагогічну психологію та психологію управління;
- б) вікову психологію та психологію управління.

Завдання 2. Складіть схему «Місце психології управління серед інших наук та галузей психології».

Завдання 3. Розробіть вербальний ряд для асоціативного експерименту з:

- а) керівником; б) підлеглим.

Проведіть асоціативний експеримент у парах, чергуючи ролі експериментатор-керівник; експериментатор – підлеглий. Результати фіксуйте у зошитах.

Тема 3. Психологічні основи управлінських впливів.

Завдання 1. Згадайте ситуацію, коли Ви намагались вплинути на почуття, думки, вчинки іншої людини. Визначте, яку мету при цьому переслідували. Чого досягли в результаті? Чи відповідав результат і використані засоби меті впливу? Пригадайте випадок невідповідності між метою, засобами і результатом психологічного впливу.

Завдання 2. Наведіть приклади конструктивного і деструктивного варіантів таких видів психологічного впливу: переконання; самовисування; навіювання; зараження, спонукання до наслідування; формування прихильності; прохання; наказу.

Завдання 3. Наведіть приклади таких видів психологічного впливу: деструктивна критика; ігнорування; маніпулювання; наказ. Оцініть їх конструктивність.

Завдання 4. Який вид впливу використано? Чи конструктивний він і чому?

«Купила мати сливи і хотіла дати дітям пообіді. Вони лежали на тарілці. Ваня ніколи не куштував сливи і весь час нюхав їх. Дуже вони йому сподобались. Дуже хотілось скуштувати. Він усе ходив навколо них. Коли нікого не було поряд, він не втримався і з'їв одну сливу. Під час обіду батько запитав: «Чи не з'їв хтось ще одну сливу?». Всі сказали – ні. Ваня почервонів як рак, і сказав: «Ні, я не їв». Тоді батько сказав: «А якщо хтось з'їв, це недобре. Біда в тому, що в сливах є кісточка, і якщо хтось не вміє їх їсти і проковтне, то через день помре. Я цього боюсь». Ваня зблід і сказав: «Ні, я кісточку кинув у вікно». Всі засміялись, а Ваня заплакав». (Л. Толстой).

Тема 4. Механізми виникнення конфліктів.

Підготовчий етап. Здобувачі освіти за рекомендованою літературою і конспектом лекції засвоюють знання основних понять: «типи конфлікту (А, Б і В)», «кофліктогени», «ескалація конфліктогенів», «конфліктна ситуація», «інцидент».

У ході заняття. Здобувачам пропонуються задачі з конкретними конфліктними ситуаціями. Вони повинні проаналізувати ці ситуації та знайти відповідь на питання – якій формулі відповідає механізм виникнення конфлікту – та запропонувати схему можливого розв'язання кожного конфлікту.

Задача 1. Керівник прийняв на роботу непідготовленого робітника, не погодивши це із замісником, у якого той у підпорядкуванні. Незабаром виявляється нездатність прийнятого робітника виконувати свою роботу. Замісник представляє керівнику доповідну записку про це. Керівник одразу ж рве доповідну.

Задача 2. При розподілі премії начальник не виділив її одному з підлеглих. Підстав для цього не було. На питання підлеглого керівник не зміг пояснити причини, сказав тільки: «Це я вас вчу».

Задача 3. Розмовляючи з претендентом на вакантну посаду, керівник дає обіцянку у подальшому підвищити його у посаді. Новий працівник з наснагою розпочинає роботу, проявляє високу працездатність і добросовісність. Керівництво постійно збільшує

навантаження, зарплату не прибавляють й не підвищують у посаді. Проїшов деякий час, робітник починає проявляти ознаки незадоволеності... Назриває конфлікт.

Задача 4. Керівник повідомляє підлеглому, що в наступному місяці направляє його на курси підвищення кваліфікації. Підлеглий відмовляється, посилаючись на те, що до пенсії йому залишилося півтора року.

Задача 5. Робітник, який досяг пенсійного віку, жаліється керівнику, що майстер виживає його з роботи. Майстер клянеться, що ніякого приводу для цього не дає. Робітник продовжує скаржитись.

Задача 6. Начальник дільниці дає завдання робочому. Той заперечує, мотивуючи свою відмову тим, що ця робота потребує більш високого розряду і додає при цьому, що йому вже п'ять років не підвищують розряд.

Задача 7. На нараді один з підлеглих не витримав тиску керівника, у напівжартівливій формі звернув на цей тиск увагу. Керівник не знайшов що сказати, але після цього випадку став діяти ще більш жорстко, особливо щодо «жартівника».

Тема 5. Міжособистісний та міжгруповий конфлікти.

Підготовчий етап. Здобувачи за рекомендованою літературою і конспектом лекції засвоюють знання основних понять: транзактний аналіз міжособистісної взаємодії, рольова схема транзактного аналізу Дорослий-Батько-Дитина, співвідношення ролей у міжособистісній конфліктній взаємодії як показник міри конфліктності.

У ході заняття.

Завдання 1. Здобувачам пропонуються задачі з конкретними конфліктними ситуаціями. Вони повинні проаналізувати ці ситуації на основі транзактного підходу, визначити та обґрунтувати міру конфліктності взаємодії.

ДИТИНА – виявляє почуття (образи, страху, провини тощо), підкоряється, вередує, виявляє безпомічність, ставить питання: «Чому я?», «За що мене покарали?», вибачається у відповідь на зауваження тощо.

БАТЬКО – вимагає, оцінює (засуджує, схвалює), повчає, керує, оберігає тощо.

ДОРΟΣЛИЙ – працює з інформацією, розмірковує, аналізує, уточнює ситуацію, розмовляє на рівних, спирається на розум, логіку тощо.

Алгоритм транзактного аналізу 1. Скласти таблицю:

Ініціатор	Адресат
Батько	Батько
Дорослий	Дорослий
Дитина	Дитина

2. Виділити ініціатора та адресата.

3. Визначити, у якій ролі виступають ініціатор та адресат.

4. З'ясувати, на яку роль свого опонента спрямовані впливи кожного учасника та позначити їх взаємодії стрілочками у таблиці.

5. Зробити висновок: якщо стрілочки перетинаються під кутом 90 градусів – максимальний рівень конфліктності; якщо стрілочки паралельні – відсутність конфліктної ситуації; інші випадки – середня міра конфліктності.

Задача 1. Підприємець звертається до податкового інспектора: «На якій підставі ви наклали штраф?». Інспектор: «Давайте розберемося». І, використовуючи документи, роз'яснює причину штрафу.

Задача 2. Керівник запитує у свого заступника: «Як ви думаєте, що потрібно зробити, щоб виключити запізнення на роботу співробітників?». Замісник: «У мене є деякі міркування з цього приводу».

Задача 3. Керівник звертається до свого замісника зі словами докору: «Ви не змогли забезпечити своєчасність виконання поставленої задачі». Замісник: «Мене відволікли сімейні обставини».

Тема 6. Профілактика конфліктів.

Підготовчий етап. Здобувачі за рекомендованою літературою і конспектом лекції засвоюють поняття профілактики конфліктів, та її засобів: комунікативної компетентності, соціальної перцепції, адекватної мовленнєвої поведінки.

У ході заняття. Працюють у парах. Один бере на себе роль ініціатора конфліктної ситуації, а другий – роль опонента.

Перший звертається до другого з конфліктогенною реплікою (за поданим переліком, до якого можна також додати малюнки ситуацій).

Другий повинен відповісти у двох варіантах: знижуючому емоційну напругу та посилюючу її та тим самим провокуючому конфлікт.

Після кожної репліки студенти обмінюються ролями. Потім обидва записують свої емоційні реакції, що супроводжували розмову.

Перелік конфліктогенних висловлень взято (Див.: Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии. – СПб.: ПИТЕР, 2001. – С. 35-44.):

1. На жаль, я не зміг привезти вам позитивної відповіді з міністерства.
2. Я вже вас попереджав(ла), що проносити через прохідну предмети такого розміру заборонено.
3. За новими правилами, на таких заявках має ще бути підпис головного бухгалтера.
4. Я даю людей на ці роботи, але наш план під загрозою зриву.
5. Знову ваші співробітники порушують правила пожежної безпеки.
6. Пробачте, але у цих питаннях я більш компетентний(на).
7. Хоча вам і належать основні технічні рішення проекту, але керівництво проектом буде довірено не вам.
8. Це жахливо! Ви зіпсували проект, над яким працювала вся група!
9. А ви, виявляється, кар'єрист.
10. Не звинувачуйте мене, що я займаюсь дурницями. Цю роботу я зможу завершити тільки завтра.
11. Ваша заявка складена неправильно, тому канцелярські товари вашому відділу не видадуть.
12. Ви давно обіцяли це місце мені, а призначили Н.Н.
13. За таке рішення вам доведеться червоніти на зборах.
14. Після такого звіту ви навряд чи втримаетесь на своїй посаді.
15. Але ж ваше розпорядження суперечить думці спеціалістів.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни **«Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія»** спрямований на закріплення теоретичних знань і їх поглиблення, на набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців докторів філософії.

Самостійна робота поділяється на 20 годин. Здобувач освіти з переліку тем рефератів обирає 4 будь-які, складає план, розкриває зміст та суть, робить посилання на джерела на надсилає викладачу, до закінчення модуля. За тиждень до залікової сесії.

Теми рефератів

1. Управління конфліктами як аспект професійної діяльності сучасного управлінця, менеджера.
2. Перемога в конфліктному протистоянні як проблема.
3. Фактори та умови, що сприяють/заважають реалізації стратегії «перемогти-перемогти» в конфліктному протистоянні.
4. Ефективне спілкування як спосіб і умова конструктивного вирішення конфліктів.
5. Розуміння конфлікту в межах різних психологічних напрямків та концепцій.
6. Психологічні засади вирішення внутрішньо особистісних конфліктів.
7. Психологічні чинники виникнення та загострення міжособистісних конфліктів.
8. Соціально-психологічна специфіка конфліктів між особистістю та групою.

9. Явище маккіавелізму в управлінні.
10. Стратегії (стили) поведінки в конфлікті, виділені К. Томасом і Р. Кілменом.
11. Переваги та недоліки (проблемні аспекти) поведінкових стратегій з моделі Томаса-Кілмена.
12. Динаміка конфлікту з урахуванням деформації взаємин його учасників.
13. Умови й фактори продуктивного завершення конфліктів.
14. Роль конфліктів у житті людини.
15. Управління конфліктами як цілеспрямованої діяльності.
16. Оцінка ефективності різних видів стратегій вирішення конфліктів

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

за типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;

відповідно до логіки пізнання:

- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

за основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

за системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

за джерелами знань:

- словесні - розповідь, пояснення, лекція;
- наочні - демонстрація, ілюстрація.

за рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєння аспірантами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних тестувань.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів на 1 семестр, із них 85 балів здобувач може отримати впродовж роботи на семінарських, лекційних, практичних заняттях, 15 балів – на заліку.

Схема нарахування балів з дисципліни подано у таблиці.

Таблиця

Поточне оцінювання, самостійна робота, залік																				Підсумковий контроль	Сума
Т1				Т2				Т3				Т4				Т5				15	100
Л	С	П/р	С/р	Л	С	П/р	С/р	Л	С	П/р	С/р	Л	С	П/р	С/р	Л	С	П/р	С/р		
1			5	1	2		5	1	2		5	1	2		5						

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспект лекцій – рукопис.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. К. : Знання, 2013. 408 с. (Вища освіта XXI століття).
2. Вішнікіна, Л. П. Навчальні моделі як засіб організації пізнавальної діяльності школярів у процесі вивчення фізичної географії 13.00.02 «Теорія та методика навчання географії» / Вішнікіна Любов Петрівна ; [наук. керівник Топузов Олег Михайлович] ; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг : [б. в.], 2008.

3. Г. М. Андреева. Социальная психология. М. : Изд.-во МГУ.1990 –416 с.
4. Гірник А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження / А. Гірник, А. Бобро. – 2-ге вид. К. : Основи,2004. 172 с.
5. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління. Навч. посіб. – К. : ЦНЛ,2005. – 456 с.
6. Загородня А. А. Відображення процесів диференціації в змісті освіти старшокласників (2000-і роки) / А. А. Загородня // Вісник ЗНУ: Педагогічні науки. 2018.
7. Загородня А. А. Диференціація змісту навчання у старшій школі як ефективна умова реалізації особистісно-орієнтованої парадигми освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наукових праць. Серія: Педагогіка. 2018. Вип. № 25 (2-2018).
8. Загородня А. А. Профільна школа в Україні у 2011-2017 рр. XXI століття: теорія і практика, досвід, проблеми, перспективи. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2021. № 35. Т. 3. С. 202-206. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/35-3-2021> <https://lib.iitta.gov.ua/725797/>
9. Загородня А. А. Модель реалізації профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл України (2011-2017 рр.). *Науковий часопис* Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: Вид-й дім «Гельветика», 2021. Вип. 80. Т. 1. С. 91-95. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.1.18> URL: <http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/80-1> <https://lib.iitta.gov.ua/726273/>
10. Загородня А. А. Елективні курси в профільних школах як одна із тенденцій реформування освіти (2011-2017 рр.). *Вісник Запорізького нац-го ун-ту*: зб. наук. праць. Пед. науки. Запоріжжя: Запорізький нац-й ун-т, 2021. № 1 (37). Ч. I. С. 16-20. DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-1-02>
11. Загородня А. А. Профільне навчання: концептуальні підходи до реалізації в українській школі (2011-2017 рр.). Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2021. Вип. 76. Т.1. 2021. С. 14-17. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.2> URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/index.php/archiv?id=143> http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/76/part_1/4.pdf <https://lib.iitta.gov.ua/726274/>
12. Загородня А. А. Стандартизація профільного навчання в Україні (2011-2017 рр.). *Науково-пед. журн. «Молодь і ринок»*. 2021. Вип. № 9 (195). URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/243889> <http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/14690>
13. Загородня А. А. Проектування змісту профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл України (2011-2017 рр.). *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ-го пед-го ун-ту ім.І. Франка»*. Дрогобицький держ-й пед-й ун-т ім. І. Франка, 2021. № 40. С.155-159. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/40-2-2021> http://www.apfn-journal.in.ua/archive/40_2021/part_2/27.pdf
14. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К. : Либідь, 2009. 352 с.
15. М.А. Корнев. А.Б. Коваленко. Соціальна психологія. Київ,1995. –304 с.
16. Нагаєв В.М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
17. Організаційні механізми управління закладами освіти: методології та теоретичні засади / Топузов Олег Миколайович, Калініна Людмила Миколаївна // *Укр. пед. журн.* = *Ukrainian Educational Journal*. 2017. № 4. С. 34–44.
18. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. мК. : Стилос ПЦ Фоліант, 2003. 256 с.
19. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник. К. : МАУП,2003. 360 с.
20. Примуш М.В. Конфліктологія. Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал»,

2006. 288 с.

21. Про виконання програми спільної діяльності міністерства освіти і науки України та національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки. Кремень, В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. та ін., Вісник НАПН України, 2020, 2(2) <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>

22. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постолюк. – Рівне : Перспектива, 2017. – 240с.

23. Топузов О. М. Забезпечення якості загальної середньої освіти: на шляху до європейських стандартів. Укр. пед. журн. 2015. № 1. С. 16-27.

24. Топузов О. М. Інтелектуальний розвиток учнів у проблемному навчанні / О. М. Топузов // Рідна мова. – Київ, 1998. - № 7 -12. С. 6-8.

25. Топузов О. М. Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Проблеми сучасного підручника. Київ: Педагогічна думка, 2008. Вип. 8. С.20-27.

26. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Педагогічна думка, 2012. Вип. 12. С. 241-247.

27. Топузов О.М., Малихін О.В., Опалюк Т.Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. 292 с.

28. Яхно, Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст] : навч. посіб. / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна : М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Львів. комерц. акад. - К. : Центр учб. л-ри, 2012. 175 с.

УДК 37.015.3:159.9(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.)

Загородня А. А. Психологія управління освітньою діяльністю і конфліктологія. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / А. А. Загородня. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 16 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-690-2-2022-18

ISBN 978-966-644-690-2

Рецензенти:

Чернуха Надія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, учений секретар Інституту педагогіки НАПН України.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік

© Педагогічна думка, 2023 рік

© Загородня Алла Анатоліївна, 2023 рік